

МІЖНАРОДНИЙ ФОНД «ВІДРОДЖЕННЯ»
ВОМГО МОЛОДІЖНИЙ ЦЕНТР «ФОРУМ»

*Депутати місцевих рад та громада:
у Європу крокуємо разом!*

Методичний посібник для депутатів місцевих рад

ЗМІСТ

Вступ до посібника

1. Вступ: поняття Європейського Союзу:

- чотири свободи
- спільні цінності ЄС
- історія творення
- символіка ЄС
- зона євро
- Шенгенська зона

2. Основні інституції Європейського Союзу:

- основні документи, на яких базується робота ЄС
- три стовпи ЄС

3. Політика, яку проводить Європейський Союз:

- зовнішня політика ЄС
- спільна аграрна політика
- спільна політика безпеки

4. Процес вступу до Європейського Союзу:

- Копенгагенські критерії
- доробок Спільноти
- програма партнерства для вступу
- етапи процесу вступу

5. Відносини Україна-Європейський Союз:

- основні документи
- вимоги
- переваги та недоліки вступу України до ЄС
- Україна та Світова організація торгівлі

6. Представлення інтересів місцевих громад на рівні ЄС. Громадянське суспільство в ЄС

- Комітет регіонів
- Європейський економіко-соціальний комітет
- Українська асоціація місцевих та регіональних влад

7. ЄС та депутати місцевих рад України, можливості співпраці

- програми Європейської Комісії в Україні
- Європейська хартія місцевого самоврядування
- ЗУ «Про місцеве самоврядування України»

8. Інформаційні технології для поглиблення євроінтеграційної політики України на місцевому рівні за допомогою депутатів місцевих рад

- Інформація про донорські організації

ЧАСТИНА 1. ТЕМА: ВСТУП: ПОНЯТТЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Словник:

Європейська інтеграція: створення єдності між європейськими країнами та народами. В рамках Європейського Союзу це означає, що країни об'єднують свої ресурси та разом приймають рішення. Це сумісне прийняття рішень відбувається за допомогою інституцій ЄС – Парламенту, Ради, Комісії тощо.

Чотири свободи: одне з найбільших досягнень ЄС – створення зони без кордонів, в межах якої 1) люди, 2) товари, 3) послуги, 4) гроші можуть рухатися без перешкод. Цей чотирьохсторонній рух іноді називається „чотири свободи”.

Розширення ЄС: в 1950-х ЄС розпочинався з 6-ти країн. Зараз їх 27. Зростання кількості членів ЄС називається «розширення», і це вже траплялося декілька разів. Останнє розширення мало місце 1 січня 2007 року, коли до ЄС приєдналися Болгарія та Румунія.

Спільні цінності ЄС: демократія та права людини, верховенство права, належне управління, принципи ринкової економіки та стабільного розвитку.

„Брюссель вирішив”: термін „Брюссель вирішив” часто використовується в ЗМІ в зв'язку з інституціями ЄС, більшість з яких знаходиться в місті Брюсселі. Закони ЄС пропонуються Комісією ЄС, але саме Рада ЄС (міністри урядів держав-членів) та Парламент ЄС (вибирається громадянами ЄС) проводять дебати, поправки, і врешті вирішують, чи варто приймати запропонований законопроект.

Шенгенська зона: Згідно з умовами Амстердамського договору від жовтня 1997 р., Шенгенська угода про кордони є обов'язковим елементом для держав, які є членами Європейського Союзу. Шенгенська зона охоплює територію п'ятнадцяти європейських країн. Це Австрія, Бельгія, Німеччина, Греція, Іспанія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Португалія, Франція, Данія, Ісландія, Норвегія, Фінляндія та Швеція. До неї входять дві країни, що не є членами ЄС, а саме Ісландія та Норвегія. Шенгенська віза, що видана однією з учасниць угоди, дійсна на території всіх країн-учасниць.

Спільний ринок: договір про заснування Європейського Економічного Співтовариства (ЄСС) в 1957 році базувався на створенні „спільного ринку”. Іншими словами, люди, товари та послуги могли б вільно рухатися між країнами-членами як в одній країні без перевірок на кордонах та без митних зборів. Щоб цього досягнути знадобився деякий час: митні збори між країнами членами ЄСС не були абсолютно відмінені аж до 1 липня 1968 року. Також знадобилося багато часу щоб позбавитися інших бар'єрів в торгівлі, поки не виник „Єдиний ринок” наприкінці 1992 року.

Єдиний ринок: Країнам ЄС знадобився певний час для усунення всіх бар'єрів між ними і перетворення „спільного ринку” на справжній єдиний ринок, у межах якого можуть вільно рухатися товари, послуги, люди та капітал. Формально створення єдиного ринку було завершено наприкінці 1992 року, однак сьогодні все ще існує потреба його вдосконалення, наприклад, необхідно створити справжній єдиний ринок фінансових послуг. У 90-х роках минулого століття людям стало простіше пересуватися по території Європи, оскільки було скасовано паспортну та митну перевірку на більшості внутрішніх кордонів ЄС. Важливим наслідком цього стало зростання мобільності громадян Європи. Так, з 1987 року за підтримки ЄС більше мільйона молодих європейців змогли навчатися за кордоном.

Європейський економічний простір (ЄЕА): ЄЕА включає країни Європейського Союзу та ЄФТА (за виключенням Швейцарії). Договір про заснування ЄСЗ, який набрав чинності 1 січня 1994 року, надає можливості Ісландії, Ліхтенштейну та Норвегії використовувати переваги єдиного ринку ЄС без повних привілеїв та обов'язків країни-члена ЄС.

Європейська економічна спільнота: організація, заснована в 1957 році для економічної інтеграції Європи. Спочатку Спільнота мала шість членів: країни Бенілюксу, Франція, Німеччина та Італія. В 1993 році, коли набрав чинності Маастрихтський договір, ЄЕС змінила назву на Європейську Спільноту (ЄС) і стала основою сьогоденного Європейського Союзу.

Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄФТА): організація, заснована в 1960 році для поширення вільної торгівлі товарами між членами. Спочатку членами ЄФТА було 7 держав: Австрія, Данія, Норвегія, Португалія, Швеція, Швейцарія та Великобританія. Фінляндія приєдналась в 1961 році, Ісландія в 1970 р., Ліхтенштейн в 1991 р. В 1973 році Великобританія та Данія пішли з ЄФТА та приєдналися до ЄЕС. За ними вийшли Португалія в 1986, Австрія, Фінляндія та Швеція в 1995 році. На сьогодні членами ЄФТА є Ісландія, Ліхтенштейн, Норвегія та Швейцарія.

Конституція ЄС: наразі ЄС базується на чотирьох основних договорах як правилах діяльності Євросоюзу. Ці договори великі та складні, і лідери ЄС хотіли б замінити їх єдиним коротким та простим документом, який би окреслював цілі та завдання ЄС та визначав, хто що робить. Цей документ (технічна назва якого „конституційний договір” була раніше, зараз Реформаторський договір) буде схожий до конституції держави, хоча ЄС не є таким і не прагне того, щоб стати єдиною країною.

Офіційні мови: З 1 січня 2007 року ЄС працює на 23 офіційних мовах. Законодавство ЄС публікується на всіх офіційних мовах, і можна використовувати будь-яку з них, щоб написати до інституцій ЄС. Крім того, природно, що в Європі розмовляють і іншими мовами, і ця різноманітність національностей та мов особливо важлива для європейців, оскільки це є частиною їх культурної спадщини. Комісія ЄС проводить програми, які підтримують вивчення мов та лінгвістичну різноманітність.

Стовпи ЄС: ЄС приймає рішення в трьох окремих напрямках (сфери політики), які називаються три „стовпи” ЄС. Перший стовп – „Сфера громади”, яка охоплює більшість спільної політики, де рішення приймаються „Методом громади”, включаючи Комісію, Парламент та Раду ЄС. Другий стовп – спільна зовнішня політика та політика безпеки, де рішення приймаються тільки Радою ЄС. Третій стовп – поліція та співпраця в кримінальних справах, де Рада ЄС приймає рішення.

ТРИ СТОВПИ ЄС		
1. Європейська Спільнота <ul style="list-style-type: none"> • Спільний ринок • Економічний та валютний союз • Сільське господарство • Освіта 	2. Спільна зовнішня політика безпеки <p>Зовнішня політика:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мир • Права людини • Демократія • Допомога третім країнам 	3. Юстиція та внутрішні справи <ul style="list-style-type: none"> • Зовнішні кордони • Наркотики • Організована злочинність • Співпраця поліції

<ul style="list-style-type: none"> • Охорона здоров'я Співпраця <i>Наддержавний</i> 	Політика безпеки: Європейська Політика Безпеки та Оборони <i>Внутрішньодержавний</i>	<i>Внутрішньодержавний</i>
--	---	----------------------------

Зовнішні зв'язки ЄС: найбільша міжнародна торгова сила та батьківщина євро – другої світової валюти, - ЄС щомісячно витрачає 500 млн. євро на підтримку проектів допомоги, що реалізуються на всіх п'яти континентах. З часу свого утворення у 1950-х роках ЄС розвивав відносини з рештою країн світу на засадах спільної торгової політики через надання допомоги на розвиток і укладання офіційних угод про торгівлю та співпрацю з окремими країнами чи регіональними об'єднаннями країн. У 1970-х роках ЄС розпочав надавати гуманітарну допомогу по всьому світу. З 1993 року, згідно з Маастрихтським договором, він розвивав спільну зовнішню політику та політику безпеки для забезпечення можливості спільної діяльності у випадках, що стосуються інтересів ЄС як єдиного цілого. У питаннях, що мають відношення до тероризму, міжнародної злочинності, торгівлі наркотиками, нелегальної міграції та глобальних проблем, таких, як захист навколишнього середовища, ЄС також тісно співпрацює з іншими країнами та міжнародними організаціями.

Спільна торгівельна політика ЄС діє на двох рівнях. По-перше, у рамках Світової організації торгівлі (СОТ) ЄС бере активну участь у встановленні правил багатосторонньої системи світової торгівлі. По-друге, ЄС укладає власні двосторонні торгівельні угоди з країнами або регіональними об'єднанням країн.

У середині 1970-х років допомогу на розвиток і співпрацю, яка спочатку направлялася країнам Африки, ЄС почав також надавати країнам Азії, Латинської Америки, південного та східного Середземномор'я. Головна мета такої допомоги – підтримка сталого росту та розвитку країн-партнерів так, щоб вони мали ресурси на подолання бідності. Євросоюз всіляко зацікавлений підтримувати своїх партнерів і заохочувати їх до подальшого прогресу та процвітання.

Європейський Союз та його країни-члени є головними постачальниками технічної допомоги в світі, щорічно надаючи більше 30 млрд євро офіційної допомоги країнам, що розвиваються, з яких 6 млрд. євро надходить через інституції ЄС.

ЄС укладає угоди зі своїми партнерами в усьому світі не лише про торгівлю і традиційні фінансову і технічну допомогу, але також щодо економічних та інших реформ, підтримки розвитку інфраструктури і програм розвитку медицини та освіти. Ці угоди також створюють умови для політичного діалогу та містять положення, відповідно для яких відносини ЄС і його партнерів спираються на повагу до демократії та прав людини.

Політика безпеки ЄС:

Спільна зовнішня та безпекова політика: визначення та аспекти

- **Зовнішня політика:** відносини ЄС з третіми країнами, міжнародними організаціями тощо, спроба проєціювання влади ЄС за його межами шляхом промоції інтересів та цінностей

- **Безпека:** політика ЄС направлена на захист своєї території та населення

- **Фокус на політику ЄС:** спільна політика узгоджується країнами-членами, не політикою окремих країн

- Звужені та ширші перспективи на Європейську зовнішню політику безпеки.

Європейська зовнішня та безпекова політика, звужені перспективи

Фокус на традиційну міжнародну політику безпеки: дипломатичні відносини, політика реагування на міжнародні конфлікти та кризи, політика безпеки та співробітництва у військовій сфері. Зараз **Спільна зовнішня політика безпеки** включає в себе **Європейську політику безпеки та оборони**, і є другим стовпом ЄС, заснованим Маастрихтським договором в 1992 році.

Спільна зовнішня безпекова політика керується принципом захисту спільних цінностей та основних інтересів включаючи військову безпеку. **Європейська політика безпеки та оборони** – цивільні та військові засоби попередження кризи та дій в кризових ситуаціях.

Спільна безпекова політика ЄС

Сполучені Штати Америки в рамках НАТО зробили вирішальний внесок в процес європейської інтеграції, в безпеку Європи. Маючи четверту частину світового національного продукту, Європейський Союз є глобальним гравцем. За останнє десятиліття європейські військові сили були присутні в таких країнах як Афганістан, Східний Тимор та Демократична Республіка Конго.

ЄС вбачає безпеку як обов'язкову умову процвітання.

Особлива турбота Європи – енергетична залежність. Енергоносії поступають до ЄС з зони Персидської затоки, Росії, Північної Африки. До 2030 року доля імпортованих енергоносіїв складе 70%.

Основні загрози ЄС

Тероризм

Бази логістики терористичних угруповань знайдені у Великій Британії, Італії, Німеччині, Іспанії, Бельгії.

Розповсюдження зброї масового знищення

На Близькому Сході існує загроза гонки озброєнь. Розвиток біології дає поштовх створенню більш витонченої біологічної зброї. Розповсюдження ракетних технологій.

Регіональні конфлікти

Кашмірський, в районі Великих озер, на Корейському півострові. Найбільш актуальний – близькосхідний.

Фіаско державності

Корупція, зловживання владою, слабкі державні інститути, безконтрольність, громадянські конфлікти сприяють послабленню ролі держави. Приклад: Сомалі, Ліберія, Афганістан. Організована злочинність та тероризм – інші чинники, які можуть призвести до руйнування держави.

Організована злочинність

Транскордонна торгівля наркотиками, людьми, зброєю, нелегальні мігранти тощо, тобто те, що призводить до послаблення державності.

Для збереження безпеки та реалізації цінностей, ЄС переслідує три стратегічних цілі:

Боротьба з існуючими загрозами.

У відповідь на події 11 вересня Євросоюз прийняв пакет мійр, які включають введення загальноєвропейського ордеру на арешт, міри запобігання фінансування терористичної діяльності, угода про правовий захист з США.

Політика нерозповсюдження

Нещодавно ЄС прийняв нову програму дій з укріплення Міжнародного агентства з атомної енергії, в якій використовуються міри посилення контролю за експортом та в боротьбі з незаконними поставками на нелегальними закупками.

Ліквідація регіональних конфліктів

На Балканах, в Афганістані, Конго.

В час глобалізації віддалені загрози можуть бути основою для побоювань так само як і найближчі. З появою нової загрози лінія передової оборони часто буде проходити за кордоном. Попередження загроз і конфліктів має бути раннім.

На відміну від явної загрози часів холодної війни ні одна з нових загроз не носить чисто військовий характер і не піддається ліквідації чисто військовими засобами. Підхід до кожної з них вимагає поєднання різних інструментів. Так, боротьбу з розповсюдженням ЗМЗ можна вести шляхом посилення експортного контролю в поєднанні з мірами політичного, економічного чи іншого тиску і одночасним зверненням до більш глибоких політичних причин. Боротьба з тероризмом може вимагати комбінації розвідувальних, поліцейських, юридичних, військових чи інших мір. У випадку з розвалом держав для відновлення порядку можуть бути необхідними військові міри, а для вирішення кризи, яка в результаті цього виникла – гуманітарні міри. Регіональні конфлікти вимагають вирішення політичними мірами, також пізніше можуть знадобитися військові міри, і діяльна робота поліції. Економічні інструменти слугують цілям відновлення в господарстві, а громадянська допомога у вирішенні кризи допомагає відновити громадянське правління. До реагування на такі складні ситуації Європейський Союз підготовлений особливо добре.

Навіть у вік глобалізації географічний фактор продовжує грати важливу роль. Європа зацікавлена в тому, щоб її сусідні країни добре управлялись. Інтеграція в ЄС нових держав хоч і підвищує безпеку ЄС, але й наближає до кризових регіонів. Задача заключається в тому, щоб на схід від ЄС та вздовж його кордонів в Середземноморському регіоні існувало коло добре керованих країн, з якими ЄС міг би підтримувати тісне співробітництво.

Для укріплення світового порядку слугують такі організації як ООН, НАТО, СОТ, ОБСЄ та Рада Європи.

Найкращими засобами для укріплення світового порядку є розповсюдження відповідального державного управління, надання підтримки проведенню соціальних і політичних реформ, боротьба з корупцією та зловживанням владою, затвердження законності та захист прав людини.

Торгівельна політика та політика в сфері розвитку можуть грати роль міцних інструментів в просуванні реформ.

Оборонний бюджет ЄС (коли складався з 25 держав) був 160 млрд. євро.

Створення Агентства з оборони.

Договір між ЄС та НАТО, особливо пакет «Берлін-плюс» підвищують оперативні можливості ЄС, є основою стратегічного партнерства обох організацій в справі кризових ситуацій.

Збалансоване співробітництво з США.

Спільна аграрна політика ЄС (САП): виникла в 1950-х як бажання досягнути самодостатності в отриманні основних продуктів харчування у відповідь на післявоєнну нестачу їжі. САП пропонувала субсидії та гарантовані ціни фермерам, що заохочувало їх до виробництва. Фінансова допомога забезпечувалася для реструктуризації землеробства, наприклад, шляхом залучення інвестицій в фермерські господарства, щоб збільшити господарства в розмірі та забезпечити їх вміннями управління господарством та технікою, щоб адаптуватися до економічного та соціального клімату. В результаті, до 1990-х діяла політика субсидій, чітко направлена на виробництво, яка стала жертвою свого успіху.

Досягнувши першочергового завдання виробити як можна більше продуктів, почали з'являтися гори нереалізованого зерна та зіпсованого м'яса, викривлення в торгівлі на світовому ринку, які шкодили перш за все країнам, що розвиваються. До цього домішувались занепокоєння щодо впливу САП на навколишнє середовище. Споживачі та платники податків поступово почали втрачати впевненість.

Перевиробництво мало піти з ринку. Протягом 1980-х та 1990-х ЄС провів міри, які б обмежували перевиробництво. Для цього було використано різні способи. Спочатку добровільно, а потім обов'язково фермери зобов'язувалися не обробляти частину своїх земель. Фіксовані квоти на виробництво молока, обмеження на засіяну площу/кількість тварин, за які фермер міг вимагати субсидії. Поступово, завдяки такій політиці, з надлишками справились. Реформи САП в 1990-х, які частково стали результатом договору Світової Організації Торгівлі в 1995 році, зменшили спроможність ЄС використовувати субсидії на експорт (тобто, компенсувати експортерам за експортування продукції за світовими цінами, які були нижчими за ціни в межах ЄС). В результаті, ЄС зменшив використання субсидій на експорт, утримуючи і навіть збільшуючи експорт сільськогосподарської продукції.

На сьогодні, різні види прямих внесків були спрощені до єдиної фермерської плати, що є більш ефективним механізмом, який досягає більше цілей за менші кошти. Ця політика, яка витратила дві третини всього бюджету ЄС зараз займає трохи менше його половини, цифра, що має зменшитись до 1/3 в найближче десятиріччя. Охват спільної сільськогосподарської політики щоразу буде ширшим після запровадження широкомасштабної політики розвитку сільської місцевості, яка підтримує диверсифікацію, реструктуризацію та розвиток сільської місцевості та її економічного стану на території Європейського Союзу.

Підтримка фермерів направлена безпосередньо на потреби споживачів та пріоритети європейської громади. Якщо на початку свого існування САП давала субсидії на кількість виробленої продукції, тепер кількість фінансування залежить від якості, безпеки навколишнього середовища та гарантій безпеки споживання виробленої продукції паралельно до пріоритетів Європейської спільноти – відтепер європейські фермери мають свободу вирощувати продукцію у відповідності до потреб ринку. В майбутньому більшість допомоги фермерам буде надаватися в незалежності від того що і в якій кількості вони виробляють. Вони зможуть вирощувати те, що приносить найбільший прибуток, при цьому отримуючи стабільну фінансову підтримку в незалежності від кліматичних умов. Забравши у фермерів можливість перевиробництва, реформи зробили САП менш спотворюючою торгівлю та більш відповідальною до потреб країн, що розвиваються.

Сільське господарство в ЄС не є одностороннім. Фермери виконують різні функції, від виробництва їжі до управління в сільській місцевості, природоохоронна діяльність та туризм. До цілей САП входить: виробництво безпечної та здорової їжі, внесок в постійний розвиток сільської місцевості, захист та посилення статусу оброблюваної землі та біологічної різноманітності. Також для ЄС є важливим визначити спільні правила дозволу на генетично модифіковані організми в сільському господарстві.

Сільськогосподарський сектор ЄС

- є великим експортером та імпортером с-г продукції;

- є безпечним, чистим, використовує природоохоронні методи виробництва, які гарантують якість продуктів та задовольняють попит;
- не тільки виробляє продукцію, але й забезпечує, щоб сільська місцевість залишалася місцем для життя, роботи та туризму;
- визначається на рівні ЄС урядами країн-членів та виконується країнами-членами. Сюди входить не тільки фінансова підтримка фермерів, а й сприяння для вироблення якісних продуктів, які є в попиті на ринку, та розробка додаткових способів покращення фермерського бізнесу в гармонії з навколишнім середовищем;
- фінансується платниками податків ЄС.

Забезпечення якості сільськогосподарської продукції.

Європейський Союз забезпечує якість їжі різними способами, наприклад, через заходи, які збільшують безпеку продуктів та гігієну, чіткі правила етикетки, зобов'язання щодо здоров'я тварин та рослин, контроль за використанням пестицидів та добавок та через інформацію про харчовий склад. ЄС розробив чіткі системи моніторингу та контролю, забезпечуючи ефективне функціонування Європейського єдиного ринку.

В рамках САП члени ЄС мають можливість використовувати такі заходи як фінансова мотивація фермерів брати добровільну участь в загальноєвропейських та державних схемах, розроблених для покращення та гарантії якості с-г продукції.

Заходи, проведені в рамках САП, направлені на покращення якості продукції:

- Системи ідентифікації яловичини та правила етикетки, розроблені для повного відслідковування походження м'яса від місця продажу до фермерського господарства, де це м'ясо було вироблено.
- Фінансове заохочення в рамках політики розвитку сільської місцевості для покращення якості продукту.
- Цільове заохочення для переходу на органічне землеробство.

За останнє десятиліття відбулася якщо не «зелена революція», то точно «зелена еволюція» сільськогосподарської політики. Потреби споживачів та платників податків змінилися з часу початку САП. 91% громадян ЄС вважають, що основна задача сільськогосподарської політики – гарантія безпечної їжі. 89% думають, що захист навколишнього середовища – інша ключова роль САП. Сьогоднішня САП прагне захищаючи надбання сільської місцевості, виробляти продукцію, на яку є попит, та втримати своє місце на світовому ринку.

Розвиток сільської місцевості.

Реформа САП 2003 року посилила політику розвитку сільської місцевості, зменшивши прямі виплати великим фермерським господарствам і направивши кошти на заходи розбудови. Інша програма “Leader +” передбачає розвиток проектів, фінансованих ЄС, урядами країн-членів та приватними особами. Основна ідея полягає в тому, щоб забезпечити місцеві громади можливістю вибрати та профінансувати найбільш актуальні для громади проекти, які мають довготривалу дію. Досвід реалізації успішних проектів може бути перейнятий громадами в інших країнах-членах ЄС. Додатковим джерелом прибутку для фермерів можуть бути візити туристів на ферму (ночівля та сніданок) чи магазинчики. Ці види діяльності можуть зробити середовище фермерів більш привабливим для них самих та для приїжджих.

Цифри.

До приєднання Болгарії та Румунії, ЄС мав 11 мільйонів фермерів, 168 млн. гектарів сільськогосподарських угідь. Приблизно 50% населення ЄС живе в

сільській місцевості. САП коштує приблизно 50 мільярдів євро на рік, що є меншим за 50% загального бюджету ЄС і буде зменшуватися після 2013 року. Кожен громадянин ЄС витрачає приблизно 2 євро на тиждень на САП.

Screening (Моніторинг за запровадженням спільного надбання): вперше у травні 1995 року у «Білій книзі» з підготовки асоційованих країн Центральної і Східної Європи до інтеграції у внутрішній ринок ЄС був укладений огляд законоположень Співтовариства, які ці країни повинні запровадити у національне законодавство перед вступом у Європейський Союз.

Перед вступом до ЄС проводиться перевірка законодавства відповідної країни на його сумісність із законоположеннями Євросоюзу. Така оцінка проводиться спільно Комісією і країною, що бажає приєднатися до ЄС. Для кожної галузі готується список правових актів, які майбутній член повинен прийняти або змінити, щоб його законодавство після вступу до ЄС якомога швидше відповідало спільному надбанню. «Відомству з інформаційного обміну про технічну допомогу» (ТАІЕХ) доручається підготувати аналіз законоположень Співтовариства (спільного надбання) та відповідних заходів країн, що виявили бажання приєднатися до ЄС.

Screening має центральне значення, адже на його основі ведуться двохсторонні переговори між Європейським Союзом та окремими країнами.

Країнам, що бажають вступити до ЄС, в окремих сферах може бути наданий перехідний період, якщо на момент вступу вони ще не в змозі в повному обсязі застосовувати право ЄС. Проте, цей перехідний період має бути якомога коротшим.

Країна-апліканти (країна-заявник): країна, що подала заявку на вступ до Союзу. Щойно її заявку прийнято, вона стає „країною-кандидатом”.

Країна-кандидат: країна, що подала заявку на вступ до ЄС, і чия заявка було прийнято. Перед тим, як країна-кандидат зможе приєднатися до ЄС, вона має виконати „Копенгагенські критерії”.

Програма партнерства для вступу: Мета програми партнерства для вступу полягає у координації допомоги Європейського співтовариства країнам, що виявили бажання вступити в ЄС, та у визначенні пріоритетів при запровадженні у цих країнах спільного законодавства ЄС. Дотримання цих пріоритетів є передумовою надання фінансової підтримки з боку ЄС.

На основі програми партнерства для вступу кожна країна розробляє програму запровадження спільного законодавства ЄС та реалізації згаданих пріоритетів згідно певного часового графіку, який передбачає виділення необхідних для цього кадрових і фінансових ресурсів. Комісія і відповідна країна-кандидат постійно адаптують цю програму. Крім того, спільно визначаються також і економічні пріоритети.

З 2000 року, для підтримки реформ у країнах Центральної, Східної та Південно-Східної Європи на базі програми партнерства для вступу застосовуються три фінансові інструменти:

- Фінансовий інструмент аграрної політики (**SAPARD** – спеціальна програма з сільського господарства та розвитку села)
- Фінансовий інструмент структурної політики для підготовки вступу (**ISPA**). Розбудова інфраструктури особливо в галузі охорони довкілля та транспорту. Для країн-кандидатів відіграє ту ж саму роль, що й фонд вирівнювання для Іспанії, Португалії, Греції та Ірландії.

- Програма **PHARE**. Через цю програму фінансується адаптація органів управління та судочинства

Копенгагенські критерії: в червні 1993 року лідери ЄС на зустрічі в Копенгагені сформулювали три критерії, які має виконати будь-яка країна перед вступом до ЄС. По-перше, країна повинна мати інституції, які є гарантами демократії, верховенства закону, прав людини та повагу до меншин. По-друге, країна повинна мати функціонуючу ринкову економіку. По-третє, країна має відповідати усім *acquis* та підтримувати цілі Європейського Союзу. ЄС залишає за собою право вирішувати, коли країна виконала усі критерії, і коли ЄС готовий її прийняти до своїх лав.

Acquis communautaire, доробок Спільноти – спільний фундамент, що складається з прав та обов'язків, і є обов'язковим для виконання усіма членами Європейського Союзу. Французький термін, що означає «ЄС як він є», тобто спільні права та обов'язки для країн-членів ЄС. *Acquis* включає усі закони та договори ЄС, декларації та резолюції, міжнародні договори про справи ЄС та рішення, винесені Європейським Судом. Сюди також входять міри, які приймають уряди країн-членів ЄС в сфері „юстиції та внутрішніх справ” та в Спільній зовнішній та безпековій політиці (СЗБП). Прийняття *Acquis* означає, що ти приймаєш Євросоюз таким, який він є. Країни - кандидати мають визнати *Acquis* до того, як вони приєднуються до ЄС, та інтегрувати законодавство ЄС в державне законодавство. Доробок Спільноти постійно розвивається і включає в себе:

- зміст, засади та політичні цілі Договорів;
- ухвалені на застосування Договорів правові акти, а також судову практику Європейського Суду;
- ухвалені в рамках Євросоюзу заяви та рішення;
- правові акти спільної зовнішньої політики і політики безпеки;
- правові акти, укладені у сфері юстиції та внутрішніх справ;
- укладені Співтовариством міжнародні договори та договори, які уклали між собою члени ЄС у галузях, що входять до сфери діяльності Європейського Союзу.

Таким чином, спільне надбання охоплює не тільки право ЄС у вузькому розуміння, але й усі правові акти, які приймаються в рамках першої і третьої опор Європейського Союзу, а також закріплені в Договорах ЄС спільні цілі.

Перед тим, як вступити до ЄС, країни-кандидати повинні визнати це спільне надбання. Винятки або відмінні правила допускаються лише у дуже рідкісних випадках та в обмеженому обсязі. Європейський Союз поставив собі за мету оберігати і розвивати спільне надбання. В жодному разі не повинно бути кроків назад.

Критерій членства: третій „Копенгагенський критерій”. Як свідчать переговори країн-кандидатів, є найважчим для виконання. При проведенні переговорів про набуття членства в ЄС конкретизовані 31 критерій членства. Кожен з них відповідає одному з 31 розділів *acquis communautaire* („доробок Спільноти”):

1. Вільне переміщення товарів
2. Вільне переміщення робочої сили
3. Свобода у наданні послуг
4. Вільне переміщення капіталів
5. Законодавство про підприємства

6. Конкурентна політика
7. Сільське господарство
8. Рибне господарство
9. Транспортна політика
10. Податкова політика
11. Економічний та Монетарний Союз
12. Статистика
13. Соціальна політика та зайнятість
14. Енергетика
15. Промислова політика
16. Малі та середні підприємства
17. Наука та дослідницька діяльність
18. Освіта та навчання
19. Телекомунікації
20. Політика у галузі культури та аудіовізуальному секторі
21. Регіональна політика
22. Екологія
23. Захист прав споживачів та охорони здоров'я
24. Юстиція та внутрішні справи
25. Митний Союз
26. Зовнішні зносини
27. Спільна зовнішня політика та політика безпеки
28. Зовнішня торгівля
29. Бюджет та фінансовий контроль
30. Охорона прав інтелектуальної власності
31. Відповідність стандартів промислової продукції

Опис процедури вступу до ЄС: Можна виокремити п'ять основних етапів процесу вступу до Європейського Союзу:

1. **Консультативний етап** – триває перед поданням країною заяви про вступ. Практика свідчить, що на цьому етапі країни-претенденти на вступ уклали один з трьох типів асоціативних угод:

Європейську угоду. У 1990-х роках такі угоди було укладено з десятьма колишніми соціалістичними країнами Центральної та Східної Європи.

Угоду про асоціацію. Такі угоди були укладені з Туреччиною у 1963 році, Мальтою у 1970 році та Кіпром у 1972 році.

Угоду про стабілізацію і асоціацію. Такі угоди були підписані з балканськими країнами (крім Словенії, з якою підписано Європейську Угоду).

Консультативний етап завершується поданням країною-претендентом заяви про вступ до Європейського Союзу.

2. **Оціночний етап** – триває між поданням країною заяви про вступ та початком переговорів про вступ. На цьому етапі країни намагаються якнайбільше виконати критерії членства в ЄС. Держава офіційно стає країною-кандидатом на вступ до ЄС.

3. **Переговорний етап** – триває від початку і до завершення переговорів про вступ. У процесі переговорів про вступ визначаються умови, на яких кожен кандидат може приєднатися до Європейського Союзу, та терміни прийняття, імплементації і правового впровадження *acquis communautaire* («добробок Спільноти»). В окремих випадках можливе врахування перехідних заходів, але вони мають бути чітко визначеними за змістом і тривалістю.

Кожна країна-кандидат діє за окремим графіком і може бути прийнята до ЄС настільки швидко, наскільки швидко вона досягне відповідності критеріям вступу та членським зобов'язанням.

Переговори відбуваються у формі серії двосторонніх конференцій між країнами-членами та кожною з країн за кожним із 31 розділів *acquis communautaire*. Серед цих розділів – конкурентна політика, транспортна політика, енергетика, податкова політика, митний союз, сільське господарство, юстиція і внутрішні справи, фінансова сфера, регіональна політика, бюджетні асигнування тощо.

Загальний успіх у переговорному процесі оцінюється кількістю розділів, за якими переговори є цілком завершеними.

Результати переговорів включаються до проекту угоди про вступ країни-кандидата до Європейського Союзу.

4. Ратифікаційний етап – триває між підписанням угоди про вступ та її ратифікацією. Перед підписанням угода про вступ має бути подана до Європейської Ради для схвалення та до Європейського Парламенту для надання згоди.

Після підписання угода про вступ подається до країн-членів ЄС і країн-кандидатів для ратифікації та прийняття країнами-кандидатами рішення про вступ, за необхідністю – через процедуру референдуму. Саме тому успішний хід переговорів, й навіть їх завершення, не є гарантією вступу країни до ЄС. Так, наприклад, Норвегія, уряд якої двічі успішно провів переговори, й навіть підписав Угоду про вступ, так і не стала членом ЄС, оскільки противники вступу до ЄС двічі змогли з невеликою перевагою виграти референдум.

5. Імплементацийний етап – започатковується після виконання усіх ратифікаційних процедур та набуття угодою чинності. Лише після цього країна стає повноправним членом Європейського Союзу.

Кожен інституційний орган Європейського Союзу має свої чітко визначені повноваження у справі прийняття нових членів до ЄС. З точки зору послідовності дій та реалізації повноважень окремих інституцій ЄС (Ради, Комісії та Парламенту) можна виокремити наступні дванадцять кроків:

- 1) Європейська держава подає заявку про вступ до ЄС Європейській Раді;
- 2) Європейська Рада звертається до Європейської Комісії з проханням підготувати «Думку» (“Opinion”/”Avis”);
- 3) Європейська Комісія представляє «Оцінку» Європейській Раді;
- 4) Європейська Рада *одноголосно* приймає рішення розпочати переговори про вступ з державою-кандидатом;
- 5) Європейська Комісія пропонує, а Європейська Рада *одноголосно* затверджує основні складові та принципи позиції ЄС на переговорах з державою-кандидатом;
- 6) Рада (Міністрів) ЄС проводить переговори з державою-кандидатом;
- 7) Проект Договору про вступ узгоджується між ЄС та державою-кандидатом;
- 8) Проект Договору про вступ направляється до Європейської Ради та Європейського Парламенту;
- 9) Європейський Парламент схвалює Договір про вступ більшістю голосів;
- 10) Європейська Рада *одноголосно* затверджує Договір про вступ;

Держави-члени та держава-кандидат офіційно підписують Договір про вступ;
11) Держави-члени та держава-кандидат ратифікують Договір про вступ згідно зі своїми конституційними нормами.

Держави-кандидат стає членом Європейського Союзу.

Словник:

Європейська політика сусідства (ЄПС): полягає в тому, щоб поділитися перевагами розширення ЄС 2004 року та зміцнити стабільність, безпеку та добробут. ЄПС спрямована на створення кола друзів навколо кордонів нового розширеного ЄС і попередження появи нових ліній розподілу між ЄС і його сусідами. ЄПС не пов'язана з питаннями потенційного членства в ЄС. У рамках ЄПС пропонуються привілейовані відносини з Україною, які будуть розвиватися на засадах взаємного зобов'язання дотримуватися спільних цінностей. 4 грудня 2006 року опубліковано Повідомлення ЄК про посилення ЄПС. Нові ініціативи ЄК дозволять сфокусувати політику на ключових сферах, які становлять спільний інтерес: міжлюдські контакти, поглиблення торгових відносин, сприяння мобільності, поглиблення політичного діалогу, співпраця у галузях енергетики, транспорту тощо. Крім України, в рамках ЄПС, Євросоюз також має відносини з 15 іншими країнами: Білорусь, Молдова, Грузія, Азербайджан, Ліван, Сирія, Йорданія, Ізраїль, Палестинська автономія, Єгипет, Лівія, Туніс, Марокко та Алжир. Такі країни, як Хорватія, Туреччина та західно-балканські країни не є учасниками політики сусідства. Основу відносин з країнами Західних Балкан становить Процес стабілізації та асоціації (SAP). Відносини між ЄС і Росією визначаються так званим «стратегічним партнерством».

Tacis: програми Tacis (технічна допомога країнам Центральної та Східної Європи) почали діяти в Україні з 1991 року. Основна увага національної програми Tacis у 2002-2006 направлена на 1) підтримку інституційних, правових та адміністративних реформ; 2) підтримку приватного сектору та економічного розвитку; 3) підтримку у процесі подолання соціальних наслідків перехідного періоду. Регіональні програми Tacis направлені на міждержавну співпрацю у сфері транспорту та енергетики, раціонального використання природних ресурсів, зокрема води. У сфері юстиції та безпеки важливими є боротьба із організованою злочинністю та міжнародним тероризмом, а також управління процесами міграції та надання притулку. Підтримка транскордонного співробітництва фокусується на економічному та соціальному розвитку прикордонних районів, ефективному прикордонному управлінню та контактами між людьми.

У галузі ядерної безпеки, ЄС надавав значну допомогу Енергоатому – оператору атомних електростанцій України, для модернізації обладнання до рівня міжнародних стандартів. ЄС є також найбільшим донором у Чорнобильський фонд «Укриття».

ЄС надає щорічну підтримку Українському науково-технологічному центру (УНТЦ), діяльність якого направлена на нерозповсюдження технологій та наукових розробок, пов'язаних із зброєю масового знищення.

Європейський інструмент сусідства та партнерства (ЄІСП) Починаючи із 2007 року на зміну TACIS впроваджений більш гнучкий ЄІСП.

Ця допомога включає значно ширше коло засобів фінансування, не обмежуватиметься лише технічною.

ЄІСП координується двома сторонами, що означає розширення компетенції України в управлінні зовнішньою допомогою ЄС. Отже, ЄІСП дозволяє швидше адаптувати цілі проектів до перетворень в Україні.

Відомство з інформаційного обміну про технічну допомогу (TAIEX) доручається підготувати аналіз законоположень Співтовариства (спільного надбання) та відповідних заходів країн, що виявили бажання приєднатися до ЄС.

Світова організація торгівлі (СОТ) – є результатом багаторічного становлення й розвитку на основі багатосторонніх домовленостей системи глобальних правил міжнародної торгівлі, спрямованих на створення вільного, передбачуваного і прийняттого для учасників середовища, в якому здійснюються міжнародні економічні зв'язки. Її попереднице була укладена в 1947 році Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ). Створена В 1994 році за результатами Уругвайського раунду переговорів ГАТТ, Світова організація торгівлі не тільки інкорпорувала в себе всю систему угод ГАТТ, але й істотно їх розвиває, прокладаючи шлях до формування глобальної системи економічного регулювання.

Вступаючи до СОТ, країна бере на себе зобов'язання, не вимагаючи взаємності, зі зниження митних тарифів. Це є її внеском у процес торговельної лібералізації.

Умови вступу до СОТ залежать від обраної стратегії вступу і вміння вести переговори. Для країн, що розвиваються, значно пом'якшені вимоги СОТ щодо захисту внутрішнього ринку. Якщо розвинені країни беруть на себе зобов'язання протягом 6 років скоротити на 36% середні ставки ввізного мита, то країни, що розвиваються, - на 24% і протягом 10 років.

Загальні переваги від членства у СОТ:

- Створення сприятливіших умов доступу на світові ринки товарів послуг на засадах передбачуваності й стабільності розвитку торговельних відносин із країнами-членами СОТ;
- Доступ до механізму СОТ стосовно врегулювання суперечностей, що забезпечує захист національних інтересів і подолання дискримінації;
- Можливість реалізації своїх поточних і стратегічних торговельно економічних інтересів шляхом ефективною участі у виробленні нових правил міжнародної торгівлі.

Позитивні наслідки виконання Україною критеріїв членства:

- 1) гарантія політичної стабільності;
- 2) гарантія демократії, верховенство права, забезпечення захисту прав людини і національних меншин. Зближення з ЄС є гарантією, а виконання критеріїв вступу до ЄС – інструментом розбудови демократичних інституцій в Україні;
- 3) гарантія безпеки. Інтеграція до ЄС відкриває шлях Україні до більш широкої участі в структурах міжнародної безпеки, забезпечує можливість спільних дій України та ЄС щодо контролю за експортом і нерозповсюдженням зброї масового знищення, заборони використання протипіхотних мін та контролю за нелегальним розповсюдженням зброї;
- 4) макроекономічна стабільність;
- 5) збільшення продуктивності економіки;
- 6) збільшення обсягів торгівлі між Україною та ЄС;
- 7) вільне пересування робочої сили в межах ЄС;
- 8) захист прав працівників;
- 9) реформа соціальної сфери;
- 10) охорона навколишнього середовища

Негативні наслідки виконання Україною критеріїв членства:

- 1) На зміну українській бюрократії може прийти «європейська бюрократія»;
- 2) Національно-культурна унікальність України може розчинитись;
- 3) Із відкриттям для європейських товаровиробників вільного доступу на українські ринки, українські товаровиробники можуть втратити частину національного ринку, натомість не отримавши змоги через свою низьку конкурентноздатність, закріпитися на європейських ринках.
- 4) Від запровадження європейських норм регулювання економіки можуть постраждати окремі галузі української економіки;
- 5) Прихід на український ринок товарів з нинішніх країн-членів ЄС може призвести до загального зростання внутрішніх цін в Україні;
- 6) Здійснюючи процес європейської інтеграції, Україна може перетворитися на країну-фільтр, на території якої буде затримуватись просування нелегальних мігрантів, контрабандної продукції, наркотиків, представників терористичних організацій, з тим, щоб захистити територію інших європейських країн;
- 7) Рівень соціальних виплат для незабезпечених верств українського населення може бути значно скорочено відповідно до норм та правил, що існують в ЄС.

Словник:

Комітет регіонів: голос місцевої влади. Представляє регіональну та місцеву владу. Строк повноважень: 4 роки, місце проведення засідань: 5 пленарних засідань в рік в Брюсселі. Складається з представників європейських регіональних влад. Завдяки Комітету ці адміністрації мають право голосу при розробці політики ЄС. Комітет також забезпечує повагу регіональних та місцевих прерогатив в ЄС. Комітет консулює з питань, які торкаються місцеві та регіональні адміністрації: регіональна політика, питання охорони навколишнього середовища, освіта та транспорт. Членами Комітету є вибрані політики регіонального та муніципального рівня, які представляють увесь спектр діяльності місцевої та регіональної адміністрації ЄС. Це можуть бути голови регіональних адміністрацій, члени регіональних адміністрацій, міськрад, мери великих міст тощо. Вони призначаються урядами ЄС з правом переобрання, але є повністю незалежними в своїй діяльності. Згідно Ніццького Договору, вони також наділені мандатом влад, які вони представляють, або мають бути політично підвладні їм. Комітет регіонів має представляти точку зору місцевої та регіональної адміністрації з законодавства ЄС, робить це пропонуючи заключення з пропозицій Комісії. Щорічно Комітет регіонів проводить 5 пленарних сесій, на яких розробляється спільна політика та приймаються рішення. Члени Комітету закріплені за спеціальними „комісіями”, в обов’язки яких входить підготовка пленарних сесій. Шість комісій Комітету: 1) Комісія з єдиної територіальної політики; 2) Комісія з питань економіки та соціальної політики; 3) Комісія зі сталого розвитку; 4) Комісія з культури та освіти; 5) Комісія з конституційних питань та європейського управління; 6) Комісія з зовнішніх відносин.

Громадянське суспільство: спільна назва для різних видів організацій та асоціацій, які не є частиною уряду, але які представляють інтереси різних працівників, зацікавлених груп чи соціальних верств. Сюди входять: профспілки, асоціації робітників, природоохоронне лобіювання, групи, які представляють інтереси жінок, людей з фізичними обмеженнями тощо. Оскільки ці організації

мають багато знань та досвіду в певній сфері, і включені в впровадження та моніторинг політики ЄС, Євросоюз регулярно консулюється з громадянським суспільством і хоче, щоб воно якнайбільше приймало участь в прийнятті рішень.

Європейський економіко-соціальний комітет: голос громадянського суспільства. Комітет, який представляє організоване громадянське суспільство: інтереси працюючих, профспілок, фермерів, споживачів та інших груп. Комітет представляє їх погляди та захищає їхні інтереси в обговоренні питань в Комісії, Раді та Європейському Парламенті. Строк повноважень: 4 роки, місце проведення засідань: щомісячно в Брюсселі. Комітет обов'язково консулює з економічних та соціальних питань до прийняття рішень по ним. Членів Комітету призначають уряди країн-членів ЄС на чотирирічний термін з правом продовження, але вони є повністю незалежними в своїй діяльності. Члени Комітету в основному працюють в своїх країнах і утворюють три групи, які представляють інтереси роботодавців (представники приватного та державного сектору, малого та середнього бізнесу, торгівельної палати, оптової та роздрібної торгівлі, банківського сектору та страхового бізнесу, транспорту та сільського господарства); працюючих (всі категорії службовців, як розумової, так і фізичної праці, вони представляють національні профспілкові організації); та інтереси різних соціальних та економічних груп (неурядові організації, організації фермерів, представників малого бізнесу, кооперативні асоціації, ремісників, організації споживачів, організації з охорони навколишнього середовища, наукові та академічні спільноти, асоціації, що представляють сім'ї, права жінок та інвалідів)

Українська асоціація місцевих та регіональних влад <http://www.alau.org.ua>: до її складу входять місцеві ради всіх рівнів. Враховуючи це, Асоціація намагається збалансувати інтереси всіх органів місцевого самоврядування і виступає за комплексний підхід при пошуку шляхів розвитку місцевого самоврядування в Україні. Українська асоціація місцевих та регіональних влад є найчисельнішою в Україні — станом на 17 липня 2003 року налічує у своєму складі 23 обласних, 241 районну, 68 міських та 1009 сільських та селищних рад – всього 1341 дійсний член.

ЧАСТИНА 7. ТЕМА: ЄС І ДЕПУТАТИ МІСЦЕВИХ РАД В УКРАЇНІ, МОЖЛИВОСТІ СПІВПРАЦІ

Словник:

- ТАСІС – програма технічної допомоги ЄС;
- ТЕМПУС/ТАСІС – програма обміну студентами університетів Європи;
- Програма Тасіс з ядерної безпеки;
- Європейська програма „Демократія та права людини”;
- Програма прикордонного Співробітництва;
- Програма Тасіс з партнерства та інституційного розвитку;
- Міждержавна програма постачання нафти та газу до Європи;
- Програма компенсації паливного дефіциту;
- Еразмус Мундус – програма співробітництва і мобільності в галузі вищої освіти, що покликана сприяти розвитку Європейського Союзу як світового центру досконалості в освітній сфері;
- Твіннінг – інструмент спільної реалізації заходів співробітництва органів державного управління країни-члена ЄС та країни бенефіціара, коли ці органи беруть на себе зобов'язання працювати заради досягнення узгоджених результатів в межах спільного проекту.

Як депутати місцевих рад можуть співпрацювати з ЄС напряму:

1. „Європейська хартія місцевого самоврядування” передбачає можливість **міжнародних об’єднань органів місцевого самоврядування**. Також «органи місцевого самоврядування є однією з головних підвалин будь-якого демократичного режиму» та право громадян на участь в управлінні державними справами «найбільш безпосередньо може здійснюватися саме на місцевому рівні». Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» (ст. 35) підтверджує можливість утворення міжнародних об’єднань на рівні місцевих громад: органи місцевого самоврядування з метою більш ефективного здійснення своїх повноважень, захисту прав та інтересів територіальних громад можуть **об’єднуватися в асоціації та інші форми добровільних об’єднань**, які відповідно до законодавства підлягають реєстрації в органах Міністерства юстиції України. Органи місцевого самоврядування та їх асоціації можуть входити до відповідних міжнародних асоціацій, інших подібних добровільних об’єднань. Територіальні громади ухвалюють відповідні рішення про об’єднання в асоціації або вступ до них та інших форм добровільних об’єднань органів місцевого самоврядування та про вихід з них. Серед повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад вказується забезпечення на відповідній території в певних межах реалізації міжнародних зобов’язань України.

Ці два документи дають можливість українським громадам отримати гранти на реалізацію міжнародних проектів безпосередньо через їх іноземних партнерів, місцевих громад країн-членів ЄС, якщо українська громада офіційно об’єднана в асоціацію з громадою з ЄС.

- Представництва Єврокомісії в Україні

Словник:

Донорські організації:

<http://www.delukr.cec.eu.int> – Представництво Єврокомісії в Україні

<http://www.britishcouncil.org.ua> – Британська Рада в Україні, можливість навчання в Великій Британії, наукові програми, програми, пов’язані з мистецтвом та суспільством.

<http://www.edudemo.org.pl> – Фонд „Освіта для демократії”, програми організації, публікації з проблем громадянського суспільства.

<http://ucan-isc.org.ua/ukr/> - „Мережа громадянської дії в Україні” підтримує розвиток громадянського суспільства в Україні шляхом реалізації програм та надання грантів організаціям

<http://www.fulbright.org.ua> – програма ім. Фулбрайта фінансує міжнародні програми наукових обмінів, які здійснюються за підтримки уряду США.

<http://www.pcukraine.org> – Корпус Миру в Україні. Новини стосовно розвитку бізнесу, ресурси, зібрані волонтерами Корпусу Миру США в Україні. Перелік джерел комерційної освіти.

<http://kiev.daad.de/ua/index.html> - Німецька служба академічних обмінів в Києві. Інформування та консультації про систему вищої освіти в Німеччині, про можливості навчання та отримання стипендій в Німеччині.

<http://www.irex.kiev.ua/> - Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів. Великий грантодавець. Розділи веб-сайту: місія, програми в Україні, Регіональна мережа (офіс IREX присутній майже в кожному обласному центрі України), посилення на партнерські організації, публікації.

<http://www.counterpart.org.ua/> - Каунтерпарт Інтернешнл. Проекти організації, законодавство, корисні посилання, як отримати допомогу.

<http://www.usaid.kiev.ua/> - Агентство США з міжнародного розвитку. Календар подій, бібліотека та колекція посилан на офіційні вебсайти міжнародних та регіональних організацій.

<http://www.un.kiev.ua> – Представництво ООН в Україні. Проекти, програми, ресурси та документи агентств ООН, що працюють в Україні: ВОЗ, МАГАТЕ, МВФ, ПРООН, Світовий Банк, Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців, Програма ООН – СНІД, Дитячий фонд ООН.

<http://www.irf.kiev.ua> – Міжнародний Фонд „Відродження” фінансує проекти в галузі освіти, культури, видавничій та інформаційній сферах, охорони здоров’я, соціальній сфері.

<http://pro-helvetia.kiev.ua> – Швейцарський культурний фонд „ПроГельвеція – Україна”. Головною метою фундації є розвиток сучасного мистецтва.

<http://www.eurasia.kiev.ua/> - Фонд „Євразія” спрямовує свою діяльність на підтримку місцевих організацій, що працюють у сфері розвитку приватного підприємництва, реформування в області державного управління і політики органів місцевого самоврядування, сприяння розвитку громадянського суспільства.